

תעוד חברים ברשם קול

ארכיון מעין צבי

יהודה פלג

זכרונות חיים

בשנים - 9.11.1924 - 12.2.2002

הוקלט בשנת: 2002
עריכה: יהודה פלג

מספרי קלטות: 218.1
ראיון ע"י אווה אדוריאן

אני יהודה פלג. נולדתי ב 9.10.1924 ב Frydek שבצ'כיה. בתור Paul Fischer. אמא – שמה אלה ממשפחת קורנפלד (Ella Kornfeld) היא נולדה Frydek בצ'כיה. אבא – יוסף פישר Josef Fischer נולד בהלינק Hlinek בסלובקיה. האח – הנס, צעיר ממני ב 5 שנים – נספה בשואה. סבא – מצד אימי – מוצאו מפולניה – מסביבת קטוביץ. הוא עבר לפריזק בעקבות ההתפתחות ושגשוגה של העיר. יהודי המקום הקימו תעשית טכסטיל ענפה. סבא פתח מאפייה, שהיתה הבסיס הכלכלי לכל המשפחה. היו לו 3 בנים ו4 בנות. לאמא עשו שידוך עם אבא, שהיה חי ב Banska Bystrica בסלובקיה לשם הנישואין הוא עבר ל Frydek. ההורים לא סיפרו לי את זה, אבל אני משער כך. אחרי הנשואים אבא, ניהל את המאפיה ואת החנות. ביתו של סבא היה מרכז של המשפחה כולה. בחגים התכנסו כל הדודים והדודות שהיו מפוזרים בכל המדינה. סבא היה אישיות חשובה בקהילה היהודית, היה זמן מה ראש הקהילה ובהמשך ראש הבחברה קדישא. במשך שנים רבות. הוא היה גם פעיל בשטח האזרחי-כללי. סבא שחי אתנו שמר על כשרות, אבל לא בהפרזה. כללית לא היה הבית שלנו דתי. לבית הכנסת הלכנו רק בחגים ה"גבוהים". שמרנו קצת על מנהגים יהודיים כמו הדלקת נרות ארוחה חגיגית בערב שבת. לפי הסיפורים ששמעתי היה ביתו של סבא מרכז של פעילות תרבותית של הנוער. אני מדבר על תקופה שלפני מלחמת העולם הראשונה. בבית היה פסנתר והצעירים נהגו להיפגש שם למפגשים חברתיים. לא ידוע ל אם השתייכו לאיזה ארגון. אמא ניהלה משק בית וגם עזרה לאבא בחנות. היא אהבה לקרוא הרבה והשאלה ספרים בספריה העירונית, לרוב רומנים. אני אהבתי סיפורי Karl May ושל Hans Dominik.

אבי, כאמור, נולד בסלובקיה. לא הכרתי את אביו, אבל סבתא גרה ב Velka Byca, הייתי לפעמים מבלה אצלה את חופשת הקיץ. דודתי ניהלה את משק הבית שלה ודאגה לה. היא היתה, מה שנקרא "בתולה זקנה". אחות נוספת של אבא התחתנה עם יהודי שהיה ממש חקלאי בפועל – עיסוק שהיה נדיר בצ'כוסלובקיה אצל

היהודים. על נעוריו של אבא לא ידוע לי דבר, אבל מאוחר יותר הוא ניהל צרכניה של מפעל נייר גדול ב Banska Bystrica, עבודה זו נחשבה לחיונית בזמן מלחמת העולם הראשונה, ולכן אבא לא גויס לצבא. אבא, שגדל בסביבה של דוברי הונגרית – ניצל כל הזדמנות לדבר עם מישהו הונגרית ולשמוע שירים ומוזיקה הונגריים. לאבא לא היה הרבה זמן פנוי כי הוא היה במשך כל היום עסוק בעבודה. הוא לא ויתר לקרוא יום-יום עיתון ולהיפגש עם חבריו ביום א' בבית קפה.

בתנועת נוער

כשהייתי בן 10 יסדו שליחי תנועת תכלת-לבן סניף בעיר. הם התחילו להפעיל את הנוער היהודי. הפעולות התנועתיות הפכו מאז למרכז חם. בהתחלה זאת היתה בעיקר מסגרת חברתית עבורנו, אך בהמשך הודגש יותר ויותר החינוך לציונות. הצלחתי אפילו להשפיע על הורי, כך שאבא- וזה היה לפי הצעתי, הצביע לקונגרס הציוני.

לא זכורים לי קשרים עם בני גילי הלא-יהודיים. החברים שלי היו רק החברים בתנועה, כי אלה היו עבורי משמעותיים.

הלכתי לגן ילדים גרמני, גם ביה"ס העממי היה בשפה הגרמנית. יש לציין שגדלתי בשתי שפות. צ'כית למדתי מהמשרתות, איתן ביליתי כל יום די הרבה זמן. הן לקחו אותי לטייל, ובכלל טיפלו בי כשהייתי קטן. כך זה היה נהוג בהרבה משפחות יהודיות. עם עלות הנאצים לשלטון בגרמניה ובאוכלוסייה הגרמנית בצ'כיה היתה נטייה לנאצים, הוחלט שאני אעבור לבי"ס צ'כי. לקראת המעבר קיבלתי שיעורים פרטיים בצ'כית, בעיקר לימודי כתיבה. בבית הספר הצ'כי לא היו לי בעיות מיוחדות. גמרתי את הכיתה החמישית ב Frydek והמשכתי בגמנסיה הצ'כית ב Mistek. אלה היו שתי ערים קרובות זו אל זו. היום הם מאוחדות. הייתי נוסע באופניים לביה"ס חוץ מימים בודדים בהם ירד שלג כבד. נהניתי מהלימודים והתקופה הזו זכורה לי לטובה. הייתי חוזר מביה"ס אחרי שהורי כבר סיימו את ארוחתם. למרות העובדה שאכלתי לבדי, נאסר עלי לקרוא בזמן האוכל. את האיסור הזה ניסיתי בכל פעם להפר. הורי גם התנגדו להשתמש בשפת היידיש. כשהתגנב לדיבורי איזה ביטוי ביידיש, אבא איים עלי שיפסיק את הליכתי ל Bund.(תנועת הנוער) הוא אמר: " "

לא אכפת לו שילמדו אותי עברית, סוציאליזם וציונות – אבל יידיש לא בא בחשבון!
 "זאת פשוט גרמנית מקולקלת!". כך הם היו סבורים.....

פלישת הגרמנים ל C.S.R.

בשנת 1939, כשהייתי בכיתה הרביעית בגימנסיה פלשו הגרמנים ל C.S.R., לי התאפשר עוד לסיים את שנת הלימודים אבל בהמשך נאסר על הילדים היהודיים לבקר בבתי הספר. בזה הסתיימו הלימודים שלי. עקב המצב הסכימו הורי שארשם לעליית הנוער. הם לא הסכימו לרשום גם את אחי – כי הם חשבו שהוא צעיר מדי. הורי עמדו על כך שאלמד איזה מקצוע, כדי שאהיה מסוגל לפרנס את עצמי בעתיד. היה זה רק טבעי, שצירפו אותי לעבודה במאפיה. בניגוד להם אני הייתי מעונן בהכשרה חקלאית – זה היה בהשפעת החינוך התנועתי. בסוף הגעתי עם הורי לפשרה: בלילה עבדתי במאפיה ואחרי כמה שעות מנוחה המשכתי אצל גנן, איש חביב שבמקום ללמד אותי שתלנות הוא סיפר לי סיפורים.

מבצע Nisko

זמן קצר אחרי פלישת הגרמנים התחילו להטיל על היהודים כל מיני גזרות. בהדרגה נוספו כל פעם גזרות חדשות. היה למשל איסור לבקר בקולנוע ובתאטרון. היה עלינו למסור מכשירי רדיו ומצלמות – ואלה רק חלק מהגזרות. אחרי פרוץ מלחמת העולם השנייה התחיל איכמן לשלוח באופן ניסיוני יהודים מאיזור Ostrava, לפולניה הכבושה. זו היתה יוזמה עצמית שלו. הוא היה אוסף את היהודים, היה מחרים ציוד מסוחרים יהודיים לשם הקמת מחנה. היהודים נשלחו לאזור ביצות נידח. המחנה שהוקם שם התנהל בתנאים קשים והוא התקיים מספר חודשים בלבד עד לפיזורו. חלק מהאנשים חזרו לביתם וחלק עברו לשטח הכבוש עלידי הרוסים, במטרה לברוח מהגרמנים. הורי חשבו, שמסוכן מדי שאחכה לעליה ב Frydek והם שלחו אותי לגור אצל דודתי בפראג. עבדתי בזמן ההמתנה לעליה במשרדי החלוף.

עליה לארץ

בזכות עזרתו של לאו דמנר (Leo Demner), שהיה מדריך נוער שלי, זכיתי להיות בין המעטים שקיבלו צרטיפיקאט – רשיון כניסה לפלסטינה. עליתי ארצה ב - 15.3.1940 דרך וינה וטריאסט. זה התאפשר לאחר שאיטליה עדיין לא היתה במלחמה. ההפלגה היתה רגועה והגענו לנמל תל-אביב בשלום. אני הייתי מיועד מראש ללמוד בבית הספר החקלאי בן-שמן ונשלחתי ישירות לשם.

בבן-שמן

הגעתי לבן-שמן בסוף מרץ. למדנו אינטנסיבית עברית עד התחלת שנת הלימודים. זאת הייתה תקופה קשה עבורי – שינוי השפה ויחד עם זה המעבר מארץ לארץ. בתהליך ההתאקלמות בבן-שמן לא היו לי קשיים מיוחדים באופן כללי. אולי הקלה עלי העובדה שבעצם כבר 6 חודשים לפני העלייה חייתי מחוץ לבית הוריי. אם הבית גרטרוד מרקס, שהייתה במקצועה רופאה, קיבלה אותי ועוד שני בחורים שהגיעו יחד אתי מאוד יפה. בחברת הנוער היו 4 קבוצות שהיו מחולקות לפי תנועות הנוער השונות: "גורדוניה" (חבר הקבוצות) "השומר הצעיר" (הקיבוץ הארצי), "תכלת-לבן" " הבונים", (הקיבוץ המאוחד) וגם קבוצה ישראלית – שבעתיד נהיו ממייסדי קיבוץ אלונים. הייתה גם קבוצת עלית ילדים – אתם לא היה לנו שום קשר (ביניהם היו גם דן בן-אמוץ ושולמית אלוני). בבית הספר שמו דגש על תרבות. כל שבת בבוקר היה קונצרט חי של מוסיקה קאמרית, קבלות שבת וסעודה שלישית (במוצאי שבת) וערבי תרבות. בחופש הגדול יצאנו לקייטנה בהרצליה – ומשם זכור לי מרצה בשם ברוך אייזנשדט.

בבית הספר החקלאי למדנו את התיאוריה של המקצועות החקלאים. בעבודה כל אחד היה יכול לבחור 2 מקצועות בהם הוא רצה להתמחות. אני בחרתי מטעים ורפת. חצי יום למדנו וחצי יום עבדנו. כשצורפנו לקבוצה "ג" היו בה כבר נוער מצ'יכה, שהצטרפו מאוחר יותר ל"נאות מרדכי". חיינו בקבוצה זו באווירה של התנועה, למרות זה שבאנו כולנו מצ'יכה – השפה בינינו הייתה עברית. עבורי הייתה קיימת הבעיה הגדולה מה לעשות אחרי גמר הלימודים.

בהכשרה של "שנה שלישית" באפיקים

חלום שלנו (צבי רון ממistek בצלאל פרידמן מBoskovice ואני), היה לייסד קיבוץ חדש וחיפשנו שותפים. אירגננו מפגש של שותפים פוטנציאליים בקיבוץ האנגלו-באלטי שישב אז בבנימינה, אבל זה לא הצלית. על פי עצת תנועת נ.צ.ח. הלכנו להכשרה "שנה שלישית" באפיקים. שם היתה חברת נוער מטרנסילבניה, שהיתה מיועדת ללכת לקיבוץ מעגן. הכוונה היתה שנשתלב באותה קבוצת נוער. אך הם היו קבוצה מאוד מלוכדת, דיברו ביניהם הרבה הונגרית – והניסיון הזה לא הצלית. באפיקים קיבלנו באופן תיאורטי חצי יום לימודים בשבוע. חוץ מזה כל אחד מאתנו היה עובד בענף קבוע. אני קיבלתי זוג פרידות, אתם עבדתי בחריש, בהובלות, בעיקר בגן הירק. אז היו מעט מאוד טרקטורים בשטח. לנו לא היתה משפחה מאמצת וחיינו לנו – שלושתנו, כיחידה חברתית נפרדת. גם עם בני הקיבוץ בגילנו לא היה קיים שום קשר. היו אז חיי תרבות באפיקים, היה חדר קריאה ובו חוץ מספרים גם עיתונות וגם שבועונים.

הצטרפות למעגן

בגמר השנה באפיקים הצטרפנו, שלושתנו, לקיבוץ מעגן – עוד לפני שהקבוצה הטרנסילבנית הגיעה מאפיקים. במעגן שתלבנו בחיי הקיבוץ הצעיר על שפת הכינרת. רוב החברים עבדו בעבודות חוץ: בעיקר בקיבוצים אחרים. אני עבדתי באשדות יעקב וגם בחברת החשמל בנהריים. הרווחתי כ 25 פיאסטר (גרושים) ליום. את האוכל הבאנו מהבית – מה שנקרא מנות חוץ. לעובדי חוץ היו מכינים ציפורים – אוכל טוב. את מעגן יסדו חברי הבונים מקלוז' (Cluj) ומטמשור (Temesvar) (טרנסילבניה), וזה היה קיים כ 3 שנים. הם החליפו בחצר כינרת את אנשי עין-גב, שהלכו להתיישבות. מאוד אהבתי את הנוף ואת המיקום. ב 1945 נשלחתי לפלוגה מקובצת של הקיבוץ המאוחד לעבוד בסדום. לקיבוץ המאוחד היה חלום שלא התגשם. הם רצו לייסד קיבוץ – ספי – בשטח הירדני, שהיה כלול בזיכיון של חברת ים-המלח. העבודה בסדום נחשבה "לכיבוש עבודה".

בסדום

חברי הפלוגה המקובצת הפעילו את מערך הייצור של בית החרושת לאשלגן, שהיה שייך ליהודים עשירים מחו"ל – חברת מניות. הקיבוצים היו שולחים את החברים לעבוד שם, בעבודה קשה ובתנאים די קשים, אף על פי שהרוויחו משכורת טובה מאוד. עבדנו ב 3 משמרות. היה נהוג לעבוד רצוף כ 3-4 שבועות ואחר כך לצאת לשבוע לחופשה הביתה.

כדי להגיע ממעגן לסדום היו שתי אפשרויות: אחת לצאת יום קודם ולהשכיר מיטה במלון וללון או בתל-אביב או בירושלים. ממשרדי חברת האשלגן נסענו בצהריים במשאיות לצפון ים המלח ומשם בסירה עד למפעל. הצורה השניה היתה לקום באמצע הלילה וללכת ברגל עד לדגניה א', שם היתה מחלבה ואז לנסוע ברכב שלהם בטרמפ עד לירושלים. מהשבוע חופש כבר ירדו יומיים עד יומיים ותצי על הנסיעות. תנאי האקלים היו קשים, אבל היינו צעירים והתגברנו. אחרי משמרת לילה יכולנו ללכת לישון לצריף שהקימו בפתח מערה- כי שם היה קריר וזה אפשר לנו לישון במשך היום. תקופת השהות שם היתה בדרך כלל שנתיים. לא היתה תחלופה יותר גדולה כי כל אחד היה צריך להתמחות בעבודה. היה לנו תקציב לארוחות, שאיפשר לנו קצת לחסוך. לא ראינו שום דבר יוצא דופן בכך, שבתור חלוצים יש לעבוד ולחיות בתנאים כאלה.

בקיץ 1947 גמרתי את שירותי של שנתיים בסדום וחזרתי למעגן. הרגשתי שם טוב מאוד, היו לי שם חברים וקשרים חברתיים רבים. התחלתי לעבוד במשק הקטן של מעגן. משקי עמק הירדן מסרו מעט שטח משטחם למעגן. היו לנו קצת גידולי שדה, רפת, ולול. אני עבדתי בענף המספוא -גידול ירק לרפת. קיבלנו מהקרן הקיימת לישראל שטח על יד קיבוצי "האון" "ותל-קציר" (שעדיין לא היו קיימים) לגידולי פלחה.

בתקופה כשהייתי עדיין בסדום הגיעה למעגן מרתה, אישתי בעתיד. היא הגיעה ב 1946 עם קבוצת מעפילים, באוניה "La Specia", אוניה שהאנגלים השתלטו עליה כבר בנמל באיטליה. רק אחרי שביתת רעב נתנו להם להיכנס לארץ. הקבוצה הגיעה מרומניה לאיטליה עם "הבריחה". שם הם נשארו כשנה וחיכו להזדמנות לעלות ארצה.

אחרי ההכרזה על הקמת מדינת ישראל ע"י ארגון האומות המאוחדות, המצב הביטחוני נעשה מתוח בארץ. באחת ההובלות של ירק מבית זרע למעגן ירו על המשאית ובקושי יצאנו משם ממש בשן ועין!

עם פרוץ המלחמה

עם פרוץ המלחמה ב 15.5.49, אחרי התקפת הסורים על הדגניות ושער הגון ומסדה-פינו את הנשים והילדים לחיפה- למרכז הכרמל – לפנסיון "וול". במעגן ישבנו באותו הזמן שעות רבות במקלטים. אחרי שהסורים גורשו מדגניה, חזרנו פחות או יותר – לתפקד כרגיל. בהפוגה הראשונה גויסתי לצ.ה.ל. והצטרפתי ל"גדוד הירדן" שתפקידו היה להגן על הגבול של עמק הירדן. תפסנו את המשטרה על יד קיבוץ גשר אחרי פינויה מהאנגלים והחזקנו בעמדה זו. מאוחר יותר החזקנו את החזית של צמת, כשהסורים עדיים יושבים על הגבעה של תל-קציר. בשלב מסוים אחרי כחצי שנה היתה ריאורגניזציה והגדוד שולב בתוך חטיבת אלכסנדרוני. אותי שלחו למחנה מיון. במחנה זה היו זקוקים לפקיד וגילו שאני יודע לכתוב את המילה "אסמכתא", לכן השאירו אותי בצוות של המחנה. ממחנה נשר הועברתי לסרפנד (:צריפים"), גם שם שירתתי כפקיד.

עליה על הקרקע של מעגן ב 1949

שוחררתי כשמעגן עלתה על הקרקע – עד אז ישבנו בחצר כינרת, כ 150 חברים. מעגן עלתה להתיישבות למקומה הנוכחי שהיה בעבר מחנה של "חיל הספר". (הקדים את משמר הגבול). בחיל הזה שהיה מעורב, היו מעט יהודים – שירתו בו גם ירדנים. אחרי שובי למעגן המשכתי לעבוד בגידולי שדה. קיבלנו אז ציוד : טרקטורים וכלים חקלאיים. עיבדנו שטחים נוספים שקיבלנו אחרי בריחתם של הערבים מהסביבה – הם ברחו מצמח אחרי כיבוש טבריה. אחרי תקופה די ארוכה של חיזור אחרי מרתה, נכנסנו ב- 1.1.1950 לחדר משפחה.

הפילוג

זאת היתה התקופה בה התחילו הסכסוכים הפוליטיים בתוך הקיבוצים ובמעגן הם היו מאוד חריפים. הפילוג במעגן הקדים את הפילוג ביתר הקיבוצים. לפי "צו התנועה" אנשי השמאל הלכו לחזק את קיבוץ בית אורן.

בדיעבד אני חושב היום שהסכסוך הפוליטי נבע לא מעט מסכסוך חברתי בין שתי קבוצות יריבות. למרות זאת שדעותי לא היו שמאלניות והייתי קרוב יותר למפא"י מאשר ל"אחדות העבודה", הצטרפתי מסיבות חברתיות לקבוצה שהלכה לבית אורן.

בבית - אורן

חברי מעגן בבית אורן היוו כרבע מהאוכלוסייה. השילוב הזה לא צלח ורוב החברים ממגן עזבו במשך הזמן, ביניהם מרתה ואני שעברנו למעין צבי. בבית אורן היה צירוף של תנאים כלכליים קשים ומצב חברתי לא טוב. האוכלוסייה היתה מאוד הטרוגנית והשילוב לא צלח. אנחנו הצטרפנו למעין צבי - די במקרה.

ראיון עם יהודה פלג

ארכיון קבי מעין צבי

יהודה פלג

הגענו למעין צבי במרס 1952, זמן קצר אחרי שהגיעו למעין צבי חברי שדות ים.

באופן טבעי, המשכתי לעבוד בענף גידולי שדה, אז עדיין "פלחה". עבדתי בענף זה עד אמצע 1973. לעתים גם ריכזתי את הענף בחילופין עם אליעזר בן יעקב.

בדצמבר 1954 נולד אסף ודי בסמוך לכך ביולי 1956 נולד עמית.

באוקטובר 1956 השתתפתי במשא לכיבוש שארם א שייך. היה לי תפקיד בפלוגת הקשר של החטיבה ולא השתתפתי בלחימה ואני זוכר את המשא כחוויה גדולה.

תוך כדי עבודתי בגד"ש ריכזתי פעמיים את ועדת התרבות ופעם אחת את ועדת החינוך. כמרכז ועדת תרבות הנהגתי נוהג של טיולים לחברי הקיבוץ, דבר אשר קירב אותי לנושא ידיעת הארץ.

בערך ב 1972 נפתחה המכללה האזורית ובה גם קורס למורי דרך. הצלחתי להשתלב בקורס הזה ולזכות בתעודה של מורה דרך.

בערך ב 1971 ראיתי מדי פעם בזמן ארוחת הצוהריים ג'יפ של אגודת הסקר הארכאולוגי של ארץ ישראל, חונה במגרש החניה. התברר שצוות בראשות יעקב עולמי סוקר את האזור שלנו והם באים לאכול אצלנו צוהריים. הם הביעו נכונות לקלוט אותי בצוות שלהם. על כן במשך שני חורפים, בעונה החלשה בפלחה, עבדתי בסקר הארכאולוגי ואפילו בשכר.

בזמן עבודתי בסקר עבדנו על מפת קיסריה אשר כללה את אמות המים של קיסריה. ההנחיות של הסקר היו לא לעסוק באובייקטים אשר כבר תוארו בספרות הארכאולוגית אלא רק באובייקטים חדשים. לגבי אמות המים של קיסריה לא היינו בטוחים אם לטפל בהן או לא, לכן שאלנו את מנהל הסקר אז, עמוס קלונר והוא אישר לנו לסקור את האמות.

תוך עבודתי בגד"ש למדתי להשתמש בניבילר - מאזנת ואת הידע הזה ניצלתי בסקר האמות. קודם כול עברנו לאורך כל האמות וסימננו בצבע כל פריט ברור, כמו תחתית תעלה, דופן, ראש קשת וכדומה. בהמשך נמדדו כל הנקודות האלה לגבי גובה ומרחק. עם סיום העבודה הייתה לנו תמונה ברורה של מערכת אספקת המים של קיסריה.

יותר מאוחר החלטנו, יעקוב עולמי ואני, לפרסם את הממצאים על אספקת המים לקיסריה בספרות המקצועית וזה לא היה פשוט, כי לשנינו לא היה מעמד אקדמי. בכל זאת הצלחנו לפרסם מאמרים בשני כתבי עת מקצועיים:

ב 1977 ב"קדמוניות"

וב 1979 ב Israel Exploration Journal

זמן מה אחרי מלחמת יום הכיפורים פנה אלי פרידל רבן אשר היה אז מרכז התרבות של התק"מ והציע לי לרכז את המדור לידיעת הארץ של התנועה הקיבוצית. מילאתי את תפקיד הזה במשך כ 5 שנים. היו אלה שנים של התעניינות מרובה בטיולים בכל חלקי הארץ כולל סיני והפעילות של המדור הייתה אינטנסיבית ביותר. ארגננו טיולים בהדרכת מיטב החוקרים והמדריכים.

בסיום תפקידי במדור לידיעת הארץ שימשתי אחראי על התחזוקה של הבניינים ויותר מאוחר מרכז בנין. זאת הייתה בשבילי תקופה אומללה ביותר. המושגים שלי על רמת בניה והמושגים של רוב החברים לא הסתדרו אחד עם השני.

מתישהו באמצע שנות השמונים התחלתי לעבוד בהנהלת החשבונות. המשכתי לעבוד שם עד אוקטובר 2000 כאשר שברתי רגל. אחרי שהחלמתי עדיין עבדתי בצורה חלקית.

אחרי פרסום שני המאמרים על אמות המים של קיסריה המשכתי להתעניין בנושא אמות מים עתיקות. די במקרה הגיעו לידי פרסומים על מחקר אמות המים של Pergamon אשר נוהלו על ידי הפרופסורים Garbrecht ו Fahlbusch. כך נודע לי שהם גם מארגנים מדי שנתיים שלש כנסים בנושא מים בזמן העתיק, כל פעם בארץ אחרת.

הצלחתי להשתתף ב 1981 בכנס באתונה ושם נתבקשתי לעזור להם לארגן את הכנס הבא בירושלים ב1983. שותף שלי בארגון הכנס היה אהוד נצר מהאוניברסיטה העברית. כתוצאה של הכנס ביקש אהוד נצר את פרופסורים Garbrecht ו Fahlbusch לחקור את אספקת המים לארמונות החשמונאים ביריחו. פרויקט זה אכן יצא אל הפועל בשתי עונות מחקר בסוף שנות השמונים, בהם השתתפתי גם כן.

בהמשך עלה רעיון לפנות לקרן המחקר הגרמנית ישראלית GIF בבקשה לממן מחקר של אספקת המים של סוסיתה (עיר עתיקה מעל עין גב). אז כבר ריכזתי את התעניינותי אספקת מים בזמן העתיק, בהובלת מים תחת לחץ ז"א בצינורות. בסוסיתה המים מגיעים בתעלה אשר מתפתלת לאורך קצה רמת הגולן עד לנקודה מול סוסיתה, אך מכאן הם עוברים את האוכף המבדיל בין הרמה והעיר, בצינור אבן.

לפרויקט נרתמו זאב משל וצביקה צוק מאוניברסיטת תל אביב ופרופסור Fahlbusch מ Technische Hochschule Luebek ואנוכי. אחרי מאמצים מרובים אושר המימון ובשנים 1993 - 1994 התקיימו שתי עונות חפירה מוצלחות. התוצאות פורסמו ב 1998 בספר בעריכתי.

ב 1999 הוזמנתי להשתתף בכנס:

History and Archaeology & Water in the Pre-modern Near East

אשר אורגן ב Oxford על ידי:

ARAM Society for Syro-Mesopotamian Studies

הרצאתי על צינור האבן של סוסיתה, פורסמה ב 2002 בכתב העת של האגודה.

הפרופסורים יורם צפריר וגדעון פרסטר, אשר מבצעים את החפירות מתאם המכון הארכאולוגי של האוניברסיטה העברית בבית שאן, חיפשו מימון להמשך פעולתם באתר. הם שאלו אותי אם אולי אוכל לעזור להם בעניין זה. בעקבות פניתי הסכים פרופסור Fahlbusch לנסות להשיג מימון לפרויקט מחקר של אספקת המים של בית שאן העתיקה מה Deutsche Forschungsgemeinde.

הפרויקט היה אמור לכלול שיתוף פעולה עם מחלקת העתיקות של הרשות הפלשתינאית ובגלל זה זכה להקצבה נדיבה.

התקיימה עונת חפירה אחת בפברואר – מרץ 2001. שבועיים לפני התחלת החפירה נפגשנו עם מנהל מחלקת העתיקות של הרשות הפלשתינאית. סוכם שהמשתתפים הפלשתינאיים יבואו כל יום מג'נין, אך דבר זה לא יצא לפועל. תוצאות מחקר פורסמו בצורה מקוצרת בספר של הקונגרס הבינלאומי ה-11 למים בזמן העתיק.

בכנס ה-10 בסיציליה ב-1998 נתבקשו הישראלים ממשתתפי הכנס לארגן את הכנס הבא, ב-2001 בישראל, למרות שב-1983 כבר היה כנס אחד בישראל. הוקם צוות מורכב מזאב משל, ספי פורת, צביקה צוק ואני. למעשה היו פעילים בעיקר צביקה ואני.

ההזמנות לכנס נשלחו באמצע שנת 2000 וההיענות הייתה רבה, נרשמו כ-80 משתתפים מחו"ל, כולל כמה מירדן. פרוץ האינתיפדה שיבשה את התוכניות, העברנו את מיקום הכנס מרמת רחל לנווה אילן. היו אפילו הרהורים על ביטול הכנס. בסופו של דבר הגיעו כמעט 40 משתתפים מחו"ל והכנס עבר בהצלחה מרובה.

אחרי הכנס הוטלה עלי המשימה לפרסם את ההרצאות של הכנס. בעזרתו המצוינת של ד"ר Ohlig מגרמנה הספר יצא לאור בדצמבר 2002.

04/03/03